

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša v Idriji.

Rokopisov - vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto velja . . . 10—K pol leta . . . 5— " četrta leta . . . 2-50 " posamezne številke po 20 h.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštnine 15 K.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h " " dvakrat . . . 12 " " " trikrat . . . 10 " za nadaljnja izvršenja od petit-vrste po 8 h. Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravištvo Učiteljskega Tovarša v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Razlike med oženjenimi in neoženjenimi učitelji in učiteljicami.

(Programatična razprava.)

Zdi se nam, da učitelji niti sami niso zedinjeni v posameznih vprašanih stanju, in prvo naše delo bi skoro bilo, postaviti programatične zakonske točke tako z ozirom na paragrafe, tičoč se šole, kakor na one, tičoč se učiteljskih vprašanj.

To se pravi: mi razen posameznikov nismo skupno obravnavali ljudskošolskega zakona in še nismo točno fiksirali svojega stališča napram posameznim odredbam. Upamo, da bo z delitvijo »Zavezi-ne« delegacije v odseke bolje in da vzame to delo šolski odsek v roke in v razpravo, ki ga bo uspešno in podrobno rešil s pomočjo okrajnih učiteljskih društev.

Tudi zgoraj navedeno vprašanje je ena principialnih točk našega stanovskega programa, a naziranja so v učiteljskih, kakor tudi v zakonodajnih krogih v tem vprašanju kaj različna in nezedinjena.

Zatorej se nam zdi, da bi bilo povsem potrebno, da po našem stanovskem časopisu raztresene programatične razprave zberemo vkup, da se na lokalnih in potem centralnem zborovanju pogovorimo o njih in jih potem javno fiksiramo kot naš stanovsko-šolski program. Nikakor ne nastavlja pretiranih zahtev — pač pa pravičnih!

Do danes se spuščamo v teh vprašanjih od slučaja do slučaja, in premogokrat se rešujejo učiteljska in šolska vprašanja brez učiteljstva.

Poročali smo že o učiteljski in šolski razpravi v koroškem deželni zboru. Omenjali smo, da se je razpravljalo tudi

o še nekaterih za nas programatičnih in principialnih vprašanjih, in eno takih je bilo tudi naslovno vprašanje.

V specialni debati pri razpravi o šolskem zakonu je poslanec dr. A. Lemisch obrazložil sledeče stališče nemškega svobodnomiselnega učiteljstva glede razlike, ki jo dela sedanjí zakon med oženjenimi in neoženjenimi učitelji:

Nemško svobodnomiselno učiteljstvo na Koroškem stoji na stališču, da naj bo plača med oženjenimi in neoženjenimi učitelji enaka, in sicer enaka temeljni plači neoženjenih učiteljev, pač pa naj se oženjenim učiteljem, če so dosegli 24 leto, dovoli osebna doklada 100 K letno.

Poslanec Pierl se je pridružil predlogu predgovornika in je rekel, da je on tudi principialno za zenačenje plač učiteljev in učiteljic (tako ne pozna te razlike n. pr. že država in tudi nova službena pragmatika za državne učitelje, ki je ravnokar predložena od naučnega ministra državnih zbornic, ne pozna razlike med učiteljicami in učiteljem in ima tudi celibatno vprašanje učiteljic rešeno. Op. pis.) vendar, ker je to zaenkrat nedosegljivo, naj se plače vsaj za 80 odstotkov enako postavijo z onimi učiteljev. Poslanec Grafenauer (slovenski klerikalec) se je izrekel proti tem izpremembam.

Poslanec dr. vit. pl. Metnitz je tudi proti razliki med oženjenimi in neoženjenimi učitelji. Pravi, da je to komplicirana stvar. Pravi, da bi bilo potem bolje, da dežela uvede splošni davek na samce.

Dr. Steinwender pa nato predlaga, da se zenačijo z oženjenimi učitelji tudi oni samci, ki imajo vzdrževati sorodnike prvega in drugega kolena.

Iz vse te razprave se kaže jasno ne-

edinost in različna mnenja v posameznih vprašanjih.

V prvi vrsti se nam zdi čudna ona postavka, ki govori, da dobi učitelj oženec doklado šele tedaj, ko je star 24 let.

Hm! V prvi vrsti je to za učiteljstvo malo preponiževalna zahteva. Kakor znano, se tudi umobolni ne smejo ženiti! Gotovo tudi, da s tem vprašanjem ni v zvezi humanitarnost, zakaj s tem se na eni strani popolnoma odtegne zakonodajalec privatnemu življenju učitelja, da mu noče pomagati kot oženjencu iz socialne bede le zaradi tega, ker še ni 24 let star; na drugi strani se pa indirektno vtiče v privatne zadeve učitelja ter globoko posega v državljanske pravice in privatno življenje učitelja s tem, da mu indirektno prepoveduje ženitev.

Še bolj čudno se nam pa zdi, da se je spravilo v zvezo z zvišanjem učiteljskih plač — davek na samce. To se nam pa zdi naravnost čudno, da se hoče hkrati, ko se je dalo, skoro vzeti istotoliko na drugi strani učitelju.

Ker smo že ravno pri debati o šolskem zakonu, naj še par točk iz te razprave omenimo.

Povsem se moramo strinjati z izvajanjem dr. Angererja glede nadaljevalnih šol. On pravi: Gotovo je nadaljevalno šolstvo napredek, vendar šele tedaj, če se ga pridene popolnemu ljudskemu šolstvu, ne pa, da je to le kot nadomestilo za skrajšanje šolske obveznosti.

Poslanec Grafenauer je poudarjal, da država izda za ljudsko šolstvo le dva do tri milijone, medtem ko za manjvažnejše stvari pa izdaja kar po sto in sto milijonov.

Čudno se nam zdi, da naši klerikalci le v deželnih zborskih vidijo državo, ki za ljudsko šolstvo ne izdaje skoro nič, medtem pa, ko v državnem zboru glasujejo proti obremenjenju države s šolskimi stroški in razbremenjenjem dežel.

Je pač hinavščine tudi še nekaj na svetu!

Končno naj še omenimo, da se je deželni predsednik Hein prav toplo zavzel za izboljšanje gmotnega stanja učiteljstva, ker je mož na svojem mestu, kar se n. pr. kranjski dež, predsednik baron Schwarz še nikdar ni. Posekal je pa tudi vse svobodnomiselne poslance, ker se je kot vladni mož zavzel za napredne interese šole in je ostro kritiziral krčenje šolske obveznosti, nadaljevalno šolstvo in je to nazval celo kot protizakonito.

Bratskim društvom na Štajerskem v posnemanje!

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj je na svojem zborovanju dne 3. t. m. sprejelo soglasno sledečo resolucijo:

»Z odgoditvijo deželnega zbora štajerskega se je tudi ureditev učiteljskih plač zopet zavlekla za nedogleden čas.

Ker pa je postal gmotni položaj štajerskega učiteljstva nevzdržljiv, da, naravnost obupen, sklene Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj na svojem zborovanju dne 3. marca 1912 na Vidmu soglasno, naprositi Zvezo slovenskih učiteljev in učiteljic na Štajerskem, da vzame takoj v pretres vprašanje, katere skupne korake naj bi storilo slovensko štajersko učiteljstvo, da bi se njegove upravičene zahteve po izboljšanju gmot-

LISTEK.

Novi Akordi.

V daljših presledkih sta zopet izšli dve številki tega glasbenega lista, ki smo o njem pisali v svojem listu že večkrat obširneje.

Prvi zvezek, ki ima tudi zanimivo in raznovrstno književno prilogo, poklanja uredništvo Akordov ravnatelju Franu Gerbiču ob njegovi sedemdesetletnici. V ta namen je priobčilo 8 slavljenčevih skladb, izmed katerih datira uvodni moški zbor »Naša zastava« iz onih časov, ko so se prepevali »hauerji« vsevprek. Takrat so sicer storili svojo dolžnost, danes se navdušujemo za resnejše delo. Kratka igračka, mešan zbor »Četiri godišnje dobe« najbrž ne najde proizvajalcev, in se bo prej udomačil in priljubil šibkejšim glasom »Pomladni klic«. Prav nič nam pa ne ugajajo teksti omenjenih skladb, ki jih je skladatelj sam spesnil. Ker so skladbe starejšega datuma, mu tega ne štejejo v zlo, dasiravno ima isto grdo napako tudi večina onih lahkkih, v narodnem tonu komponiranih Gerbičevih moških zborov, ki jih je lansko leto izdala

Glasbena Matica. Ker imamo toliko lepih pesniških zbirk (Zupančič, Golar, Pugelj Medved), v katerih je skladatelj snovi na bogato izbiro, res ne moremo razumeti, zakaj treba tekste fabricirati! V predležečem zvezku pa srečamo nekaj kompozicij na tekste Vojeslava Moleta in Milana Puglja, ki se tudi v glasbenem oziru bližajo novi »moderni smeri.« Mrtva pomlad«, »Nihče ne ve« in »Trubadurka« so samospevi, kakršnih pri Gerbiču nismo bili vajeni. Posebno zadnja je tako tekstu primerna in tako toplo občutna, da skladatelj zanj lahko zavidamo. Da pokaže uredništvu slavljenca kot komponista klavirskih stvari, je vzel v to številko »Mazurko«, ki udarja na struno Poljaka Chopina; da je mnogo delal Gerbič tudi na polju cerkvene glasbe, priča njegov »Ave Maria«. Čestitkam, ki jih je uredništvo Novih Akordov postavilo zvezku na čelo, se pridružujemo tudi mi z željo, da bo usojeno osivelemu zaslužnemu starčku dočakati še mnogo let v korist slovenski glasbi!

V drugi številki se nam poleg znanih skladateljev predstavljajo novinci Ravnik, Dežela in Šmigovc. Prvi je znan pianist, bivši gojenec Glasbene Matice, in smo ga srečali že na vzporedu neke

Matične produkcije, na kateri je tenorist Rijavec pel njegov prav čeden samospev »Vasovalec«. Sedaj podaja hvalevreden mešan zbor »Polje spi«, zbor boljših teženj. V drzni moderni harmoniki gre Ravnik za Lajovicem. Vprašanje je le, kdo bo ta zbor pel? Kvečjemu Matica, za po-deželne zbore niti misliti ni. Dežela je podal »Japonski motiv«, kratek dober domislek za moški zbor, iz katerega bo težko kaj napraviti. Tudi Šmigovc zbor »Spi že hrib in dol« ni napačen, društva se ga bodo ustrašila zaradi prehoda iz prvega dela (f dur) v srednji del (des dur).

Lepo prednašen bi dosegel efekt. Trem novincem, ki so se dokaj srečno uvedli, stoje na strani Sattner, Adamič in Šantl. Sattner podaja v tekstu primeren in v glasbi lepo izražen nauk »Peča«, ki ga upamo na vzporedih pogosto čitati. Gotovo se resnejšim pevcem priljubi Adamičev zamišljen samospev »Kot iz tihe zabljen kapele«. Odlikuje ga mirnost in svečanost ter originalna klavirska spremljava. Poleg teh vokalnih skladb je priobčil še Šantl Adagio iz svoje klavirske sonate. Raznolični doneski, torej vsakemu nekaj. Številki pa manjka književne priloge, ki jo namerava založništvo opustiti zaradi premajhnega števila naročnikov.

Snovi za prilogo ima baje uredništvo dovolj, tisk je drag, naročnikov malo in še ti ne plačajo vsi redno. Žalostna pesem! Književna priloga Novih akordov je prinašala zanimive članke, temeljita razmotrivanja, novice iz vsega glasbenega sveta in kar je največ vredno, nepristransko pisane, odkritosrčne kritike koncertov, ki niso dišale po osebnem kultu. Kdor je naročnik nemških glasbenih listov, mora odkrito priznati, da Novi Akordi ne zastajajo za njimi. Zato pa bi bila sramota za Slovence, če bi zaradi malomarnosti in brezbriznosti izgubili svojo edino glasbeno revijo. Res, obžalovanja vredna je ljubezen, pa vroča ljubezen našega občinstva — žal tudi naše inteligence — do dunajskega operetnega in kabaretnega šunda, od Leharjevih sladkarij pa dol do one abotne »Hupf mein Mädel«, dočim Novih Akordov noče poznati.

Vzdramimo se in pomagajmo vsak po svojih močeh, da bo zasiguran obstanek Akordom in njihovi književni prilogi, temu važnemu faktorju za nadaljni razvoj in napredek slovenske glasbe!

—a.

Priporočajte in širite naš list!